

Nr 213.

Av herr **Ström, Fredrik**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående offentliga insamlingar.

I kungl. proposition nr 112, given den 6 mars 1942, har Kungl. Maj:t föreslagit viss lagstiftning rörande insamlingsverksamheten. I anledning härav ber undertecknad få anföra följande.

En dylik lagstiftning, som är alldeles ny för vårt land och som därtill ingriper på ett område, som tidigare varit helt utan översyn eller inblandning från statsmakternas sida, måste givetvis övervägas på det noggrannaste. Erfarenheten visar, att den svenska allmänheten med utomordentlig generositet upptager de insamlingar, som föreslås till behjärtansvärda ändamål. Man kan säkerligen säga, att ett av de vackraste dragen i den svenska folkkaraktären är den beredvillighet, med vilken nödställda inom och utom landet bispringas. Att därför från myndigheternas sida vidtaga åtgärder, som kunna verka hämmande på hjälpverksamheten, måste väcka betänkligheter. Man löper risken, att den byråkratisering, som kan följa, skall hindra initiativ, avskräcka entusiastiska och villiga organisationer från att sätta igång samt överhuvudtaget hämma hjälpverksamheten. Dessutom torde man nog kunna säga, att garantier icke föreligga, att polismyndigheterna, som enligt förslaget skulle handhava kontrollen, ha den öppna blick för de ideella och humanitära frågor, varom det här rör sig. Rätten att anordna insamlingar är så grundmurad i medvetandet hos allmänheten, att det säkerligen kommer att uppfattas som ett intrång i de medborgerliga rättigheterna, när en sådan lagstiftning skall sättas i kraft.

Det uppgives visserligen, att fall av bedrägeri ha förekommit, men veterligen rör det sig här om ett ytterst ringa antal fall av svikligt förfarande. I varje fall torde man utan tvekan kunna säga, att det hos allmänheten icke finnes någon brist på förtroende för de insamlingsrörelser, som drivits, och allmänheten är ändock den givande parten och samtidigt den övervakande. Det kan icke göras gällande, att från dess sida krävts strängare ingripanden. Det antal fall av bedrägeri, som förekommit, torde säkerligen vara mycket litet, och de åtgärder, som här föreslås, stå knappast i proportion till sakens betydelse. Det synes, som om strafflagen genom generella bestämmelser mot bedrägeri mot allmänheten skulle kunna komma dylika företeelser till livs. Det uppgivna skälet, att vissa obskyra personer med tidigare mellanhavanden med rättvisan organisera insamlingar, kan icke sägas motivera en generell övervakning över hela insamlingsverksamheten av det slag, som här föreslås. De 100-tals legitima insamlingar, som företagas, utgöra den överväldigande majoriteten.

Av överståthållarämbetet har framhållits, att vid en prövning av frågan

om restitution av nöjesskatt det visat sig, att av sammanlagt 100 tillställningar inom Stockholm, för vilka restitution av nöjesskatt söktes under år 1940, icke mindre än 16 lämnat underskott eller behållning, understigande 12 % av intäkterna. Bruttoinkomsten för dessa 16 tillställningar belöpte sig till 32.018 kronor, medan utgifterna uppgingo till 34.158 kronor. Det må då i anledning härav sägas, att man icke vid en insamling kan bedöma en del av verksamheten isolerad. Just ifråga om fester får man ofta räkna med att deras betydelse ligger på det rent propagandistiska planet. Genom reklam utåt stimulerar man bidragsgivandet. En fest har ofta den innebörden, att den, oberoende av det nettoresultat denna isolerat ger, öppnar ögonen för insamlingens behjärtansvärda karaktär. En fest är sålunda ofta ett led i omkostnaderna, en reklam. Detta exempel visar just, hur svårt det är att låta myndigheterna avgöra, vilka kostnader, som en insamling skall få draga. Särskilt med tanke på att polismyndigheterna och icke någon kommunal myndighet skulle granska dessa verksamheter, väcker förslaget betänkligheter.

Det har anförts, att man i Danmark skulle ha en lagstiftning av detta slag. Det må då erinras om att man knappast har en så omfattande insamlingsverksamhet i Danmark som i Sverige, och insamlingar för motsvarande ändamål har man icke i Danmark kunnat påvisa med en anslutning av tillnärmelsevis sådan omfattning som förekommit i Sverige. Exempel härpå saknas ingalunda. Huruvida orsaken härtill är den tunga hand, som polismyndigheterna lägga på den enskilda hjälpverksamheten eller icke, låter sig här icke säga, men en planerad lagstiftning kommer sannolikt att verka hämmande. Därest man emellertid från riksdagens sida är beredd att lagstifta på detta område, bör man dock ställa sig reserverad mot tanken på att lägga kontrolluppgiften etc. i händerna på polismyndigheterna. Om denna arbetsuppgift i stället lades på något kommunalt organ, som för den tekniska granskningen ägde anlita stadens revisionsväsen med dess rutinerade personal, skulle det säkert bli mindre stötande för allmänheten men lika effektivt. Att pröva, huruvida en insamling skall vara av sådan natur, att den skall tillåtas eller icke, synes överhuvudtaget vara en lämplighetsfråga av sådan karaktär, att den bör uppdragas åt lekmän, och då kommunala förtroendemän.

Under hänvisning till det ovan anförda hemställes sålunda

- 1) om avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 112,
- 2) att, därest tanken på en lagstiftning överhuvudtaget accepteras, uppdraget att handhava denna kontroll och översyn över insamlingsverksamheten pålägges kommunalt organ i någon form.

Stockholm 21 mars 1942.

Fredrik Ström.